

Művészet

A magyar üvegművészet: alkotók, adatok, 1945–2005

A summázó jellegű kiadványok értékét fokozottan növeli, amikor olyan művészeti ágazatot ölelnek fel, amely a maga specifikumaival – alkalmazott jellegénél fogva – a mindennapokban nem kap akkora publikitást, mint egy szépművészeti kifejező forma. Ettől az összegzéstől is többek között joggal várható, hogy felkelti az érdeklődést azon törekvések iránt, amelyek az alkalmazott művészet területén avagy – ritkább esetben – a szépművészet kontextusában az üvegre alapozzák anyagi kiterjedésüket. A hazai üvegművészet második világháború utáni történetét feldolgozó impozáns kötet jelentős lemaradást hivatott pótolni, hiszen érinti az összes olyan alkotót, akinek munkássága 1945 után kapott nyilvánosságot: szám szerint 154 üvegművészt, valamint 34 képzőművészt, akik ugyan csak alkalmanként érintették a kézműipari tudást feltételező üveges műfajokat, de így is értékelhető teljesítményt nyújtottak az adott területen.

A 20–21. századi magyar üvegművészetet Varga Vera *Átlátszó gon-*

dolatok – az üveg jelentése című átfogó tanulmánya helyezi el a nemzetközi kontextusban, leírva azt a történeti utat, melynek során az üveg fokozatosan kiemelkedett abból a szűkített szerepköréből, amelybe a 19. század végének szimbolizáló, illetve elbeszélői szemlélete helyezte. „Az üveg különleges; a művész-mester személyiségére »szabott«, illetve általa irányítható, szabható, manufaktúrát-gyárat igénylő volta, különleges tulajdonságai nem kevesebbet, mint az átlátszóságot, a látás, a mindent megmutatás és a mozgás lehetőségét jelentik. Az üveg mellett a víz és a kibetér hordoz hasonló lehetőségeket” – írja tömör jellemzésében Varga, utalva az üvegnek arra a funkciójára, amely szimbólumhordozó jellegét túlhaladva mára egyre határozottabban a kiterjesztett médium tág fogalmi sávjában állapodik meg. Az üveg a hazai kortárs (ipar)művészetben egyre inkább kivívja szuverén, önálló műfaji státusát, megszabadul alkalmazott kötődéseitől, lefokozott dísz tárgy-rendeltetésétől, az iparos szemlélettől, és merészen vállalja azokat az új kihívásokat, melyeket a teret beépítő plasztikai és installációs műfajok hárítanak rá. A szemléletváltás ugyan végbement, konstatálhatjuk a szerzővel, ezzel egyidejűleg azonban a kortárs alkotónak egy másik problémával kell szem-

benéznie, mégpedig az üvegyárák megszüntének száraz tényével. Amíg a Trianon előtti Magyarországon negyven üvegyár működött, ez a szám mára alig néhányra zsugorodott, jelentősen drágítva az igényes kisebb sorozatok, illetve a nagy léptékű szabadtéri projektek kivitelezését, s nehezítve az üvegfúvással való folyamatos kísérletezést.

Az üveges műfajok általános képének, múltjának és jelenének megrajzolásán túl Varga tanulmánya bővebben tárgyalja a hazai üvegművészet jellegzetesebb képviselőinek egyéni munkásságát, a harmincas évektől napjainkig. A kötet gerincét képező adattár lexikálisan dolgozza fel az alkotók munkásságát, és minden szerzőtől egy-egy reprodukciót közöl. Ezt követi, mintegy záradékként, a szakmai szervezetek tevékenységének a bemutatása, jelesen a Magyar Üvegművészeti Társaságé, a Fiala Üvegművészek Egyesületé, a Goszthony Mária Alapítvány – Nemzetközi Üveg Alkotótelepé, valamint a szakmai tanácskozosoké.

A *magyar üvegművészet* című publikáció újabb fontos adalék a hazai művészet összképének megalkotásához, és méltán zárkózik fel az olyan kapitális kiadványok sorába, amilyen kerámiaművészetünk 1999-es adattárának közreadása volt.

SZOMBATHY BÁLINT

(Szerkesztette Keszthelyi Ferenccé és Wéber Tibor, Képző- és Iparművészeti

Lektorátus, Budapest, 2006, 444 oldal, ármegjelölés nélkül)

E. CSORBA CSILLA:

Máté Olga fotóművész

Nagy szerencséje a honi fotográfia-nak, hogy E. Csorba Csilla, a Petőfi Irodalmi Múzeum főigazgatója nemcsak a betű, de a kép avatott ismerője és barátja is. Elég, ha csak értékes és vonzó kiállítási könyveire gondolunk, melyeket a honi fényképművészet tárgyában publikált már eddig is. Legutóbb Máté Olgáról, az újralfelfedezett, de még ma sem kellően ismert és méltányolt magyar fotóművészről írt monográfiáját vehettük kézbe. S mennyire jó érzéssel tettük ezt!

E. Csorba Csilla nem olyan, mint az önző színész, aki saját kiválósága tudatában képes lejátszani a többiekkel a színpadról. Publikációiban a szöveg mindig harmonikusan illeszkedik a képekhez. Pontosan tudja, milyen nagy a kép önkifejező, önprezentáló ereje, s mennyire fölösleges megterhelni azt a szavak gyakran öntetszelgő áradatával.

Kasza Móni, a monográfia tervezője pedig igazi alkotótárs volt. Máté Olgáról, a 19–20. század fordulóján, majd a 20. század első évtizedeiben alkotó izgalmas, szuverén nőről olyan könyvet tervezett, amely